

Handläggare
Inger Cronlund
Telefon: 0850803354

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2021/66

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens förslag till svar på remiss av krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2) och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat delbetänkande av Utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap och andra frågor om medborgarskap (USSMA) till Spånga-Tensta stadsdelsnämnd för yttrande.

I enlighet med utredningens uppdrag föreslås att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap. Kunskaperna föreslås kunna visas genom godkänt resultat på ett särskilt framtaget prov i svenska och samhällskunskap. Syftet med kravet är att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle.

Förvaltningen anser liksom utredningen att grundläggande kunskaper i det svenska språket och i samhällskunskap är rimliga krav för svenskt medborgarskap.

Förvaltningen menar dock att det finns vissa delar i utredningen som behöver förtydligas för att processen ska vara rättssäker och inte vara exkluderande.

Bakgrund

Regeringen beslutade vid regeringssammanträdet den 24 oktober 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag som innebär att godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap ska vara ett krav för medborgarskap i Sverige (dir.

2019:70). Den 5 november 2019 utsågs numera f.d. justitierådet vid Högsta förvaltningsdomstolen och t.f. kammarrättspresidenten vid Kammarrätten i Stockholm Mari Andersson till särskild utredare. Delbetänkande Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2) överlämnades onsdag den 13 januari 2021 till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson.

I enlighet med utredningens uppdrag föreslås att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap. Kunskaperna föreslås kunna visas genom godkänt resultat på ett särskilt framtaget prov i svenska och samhällskunskap (medborgarskapsprovet), men det ska också vara möjligt att visa kunskaper på andra sätt.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 och regleras i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap och en ny förordning: förordningen om medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap. Syftet med kravet är att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom staben.

Ärendet

Utredningens uppdrag är att lämna förslag som innebär att godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap ska vara ett krav för medborgarskap i Sverige. Syftet är att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Inom ramen för utredningens uppdrag ligger också att se över vissa andra frågor om förvärv och förlust av medborgarskap. Dessa andra frågor redovisas dock inte i detta delbetänkande.

I enlighet med utredningens uppdrag föreslås i detta betänkande att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap. Kunskaperna föreslås kunna visas på olika sätt. Ett sätt föreslås vara genom godkänt resultat på ett särskilt framtaget prov i svenska och samhällskunskap (medborgarskapsprovet), men det ska också vara möjligt att visa kunskaper på andra sätt. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 och regleras i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap och en ny förordning: förordningen om medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap.

Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap

Krav på kunskaper för dem mellan 16 och 66 år

Utredningen föreslår att det i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap ska ställas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att förvärva svenskt medborgarskap. Kravet på att visa kunskaper föreslås omfatta den som har fyllt 16 men inte 67 år. Kravet gäller dock inte statslösa personer födda i Sverige som är under 21 år och inte heller nordiska medborgare som förvärvat medborgarskap genom bestämmelserna om anmälan i 18 och 19 §§ medborgarskapslagen.

Kunskaperna i svenska och samhällskunskap ska kunna visas på olika sätt

Utredningen föreslår att kunskaperna i svenska och samhällskunskap ska kunna visas genom godkänt resultat på ett prov i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap eller på annat sätt som exempelvis godkänt betyg från kommunal vuxenutbildning (komvux) i svenska för invandrare (sfi), godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från grundskolans årskurs 9 eller en kurs i något av dessa ämnen från gymnasieskolan eller komvux på grundläggande eller gymnasial nivå. Även godkänt resultat på Tisus-testet föreslås godtas som bevis på kunskaper i svenska.

Likaså föreslås att den som har godkänt avgångsbetyg i danska, norska eller svenska från en nordisk grundskola eller ett nordiskt gymnasium ska anses ha de kunskaper i svenska som efterfrågas för förvärv av svenskt medborgarskap.

När det gäller andra sätt att visa kunskaper i samhällskunskap föreslås bland annat att godkänt betyg i samhällskunskap från grundskolans årskurs 9 eller en kurs i samhällskunskap från gymnasiet eller komvux på grundläggande eller gymnasial nivå ska godtas som bevis på sådana kunskaper. Även godkänt betyg från en kurs i samhällsorienterande ämnen från komvux på grundläggande nivå föreslås godtas som bevis på kunskaper i samhällskunskap.

Kunskapskravet ska vara uppfyllt vid prövningen av kriterierna för förvärv av svenskt medborgarskap, det vill säga vid tidpunkten för beslutet om medborgarskap.

Dispens från kravet på kunskaper om det finns särskilda skäl

Utredningen föreslår att den som inte rimligen kan förväntas visa kunskaper i svenska och samhällskunskap ska kunna få dispens från

kravet på kunskaper om det föreligger särskilda skäl. Begreppet särskilda skäl föreslås omfatta väsentliga funktionsnedsättningar eller andra personliga förhållanden.

Ett medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap

Ett digitalt prov i två delar

Utredningen föreslår att ett särskilt prov för svenskt medborgarskap ska tas fram. Provet ska genomföras digitalt och bestå av två delar; ett delprov i svenska och ett delprov i grundläggande samhällskunskap. Utredningen föreslår också att medborgarskapsprovet ska konstrueras för t.ex. blinda.

Medborgarskapsprovets innehåll och nivå

Utredningen föreslår att medborgarskapsprovet i svenska ska pröva läs- och hörförståelse samt muntlig och skriftlig färdighet och att det ska utformas på två nivåer.

När det gäller medborgarskapsprovets samhällskunskapsdel föreslås tyngdpunkten vara att testa sådana grundläggande kunskaper som man behöver ha för att leva och fungera i det svenska samhället med fokus på demokrati och den demokratiska processen.

De språknivåer som utredningen föreslår ligger i linje med de nivåer som många andra europeiska länder ställer som krav för förvärv av medborgarskap.

En bok till grund för medborgarskapsprovet i samhällskunskap

Utredningen föreslår att medborgarskapsprovet i samhällskunskap ska grundas på en för ändamålet särskilt framtagna bok. Boken ska innehålla sådana kunskaper som man behöver ha för att leva och fungera i det svenska samhället med fokus på demokrati och den demokratiska processen. Boken ska vara möjlig att ladda ner från nätet på svenska och tio invandrarspråk i Sverige.

Genomförandet av medborgarskapsprovet

Provtidpunkter och provavgifter

Utredningen föreslår att medborgarskapsprovet ska genomföras regelbundet över året, men att de exakta datumen ska beslutas av Universitets- och högskolerådet (UHR) efter samråd med Statens skolverk (Skolverket) och genomförande universitet och högskolor.

Avgiften för att göra provet i svenska föreslås vara 2 000 kronor per provdeltagare och provtillfälle medan provet i samhällskunskap föreslås kosta 500 kronor per provdeltagare och provtillfälle. Den

som är statslös och har fått flyktingförklaring eller resedokument från svensk myndighet föreslås dock inte behöva betala någon avgift.

Provet ska kunna genomföras med anpassning

Utredningen föreslår att den som har en funktionsnedsättning som gör att denne har behov av anpassning för att kunna genomföra provet ska kunna medges det. Även andra personliga förhållanden föreslås kunna läggas till grund för anpassning vid genomförandet av provet.

Provresultat

Utredningen föreslår att godkänt resultat på medborgarskapsprov ska gälla i obegränsad tid och att UHR ska besluta om resultatet.

Fördelningen av ansvar

Migrationsverket

Som en följd av utredningens förslag om krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap kommer Migrationsverkets handläggning av medborgarskapsärenden att innefatta en bedömning av om kunskapskravet är uppfyllt, alternativt en bedömning av om det föreligger särskilda skäl för att medge dispens från kravet.

Skolverket

Utredningen föreslår att Skolverket ska ansvara för framtagandet av den bok som provdelen i samhällskunskap ska bygga på. Skolverket föreslås också ansvara för rättningen av medborgarskapsprovet, att kontinuerligt ta fram och utveckla medborgarskapsprovet i svenska och samhällskunskap och att kontinuerligt ta fram bedömningskriterier och rättningsinstruktioner för medborgarskapsprovet.

UHR

Utredningen föreslår att UHR ska ha det övergripande ansvaret för medborgarskapsprovet och fatta beslut om medborgarskapsprovets resultat eller om att en provdeltagare inte ska få ett resultat på provet samt utestängning från deltagande i provet på grund av fusk. De två sistnämnda besluten föreslås kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. UHR föreslås även samordna de involverade myndigheternas arbete och insatser.

Universitet och högskolor

Utredningen föreslår att universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ska ansvara för att genomföra medborgarskapsprovet. Detta får ske i samverkan mellan lärosätena.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen menar att grundläggande språkkunskaper och viss samhällsorienterad kunskap är viktiga pusselbitar för en lyckad integration.

Förvaltningen menar liksom utredningens förslag att de krav som ställs på kunskaper i svenska och samhällskunskaper för förvärv av medborgarskap bör vara på samma nivå som i övriga europeiska länder. Vidare anser förvaltningen att det är rimligt att dessa krav för svenskt medborgarskap föreslås omfatta den som har fyllt 16 men inte 67 år. Dels för att språkkunskaper vanligtvis är en förutsättning för att komma in på arbetsmarknaden, dels för att äldre personer kan ha svårare att lära sig ett nytt språk.

Förvaltningen anser liksom utredningen att dispens från kraven eller anpassningar av kunskapsproven bör kunna ges vid särskilda skäl som exempelvis vid väsentliga funktionsnedsättningar eller andra personliga förhållanden. Förvaltningen menar dock att det är viktigt att fastställa vad väsentliga funktionsnedsättningar och personliga förhållanden kan innebära.

Utredningens förslag att provet ska genomföras digitalt är bra och möjligt för de flesta människor att genomföra. Förvaltningen menar dock att det vid brist på digital kompetens ska erbjudas möjlighet att göra provet på andra sätt. Avsaknaden av digital kompetens kan vara exkluderande.

För att processen ska vara likvärdig och rättssäker menar förvaltningen att människors olika bakgrund, förutsättningar och möjligheter att lära sig ett nytt språk bör uppmärksammas. Detta hänger bland annat samman med personens utbildningsnivå, hur likt eller olik modersmålet är det språk personen ska lära sig och vid vilken ålder personen ska lära sig det nya språket. Detta ställer krav på en välfungerande samhällsintroduktion, sfi-utbildning och en kompetens bland sfi-lärare att möta personers olika bakgrund och behov för att kraven inte ska vara exkluderande. De ställda kraven ska inte vara exkluderande för personer med kort utbildningsbakgrund och en begränsad läs- och skrivförmåga.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning
Staben

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

Även kostnaden för kunskapsproven kan för en del personer vara en begränsande faktor och ett hinder för att ansöka om svenskt medborgarskap.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens förslag till svar på remiss av krav i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2).

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör

Victoria Callenmark
Bitr. stadsdelsdirektör

Bilagor

1. Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2).

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör	2021-02-24
Victoria Callenmark, Bitr. stadsdelsdirektör	2021-02-23